

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N:o 10	Prenumerationspris. 1 månad Mr. 12: —. I Sverige: 1 månad Kr. 0: 75. I Finland: 1 månad Fmk 1: 50.	Utkommer alla onsdagar. Redaktion: N. Blees, Riddaregatan 3, Reval. J. Nyman (ansv.), Ekenäs, Finland.	Annonspris. 2 mk per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 % rabatt.	1922

„Vårt land är fattigt, skall så bli ...”

Så sjunga vi ofta i tanklös hänfördhet, liksom vore målet vårt sin uppoffring. Ungefär i samma ordalag upprepas satsen på våra kommunal- och kyrkoråd, då det gäller bestämma skatter, och i det oändliga man och man emellan. Vi äro för fattiga, vårt land för fattigt, inte har vi råd med det ena allmännyttiga företaget, inte med det andra. Kyrkor, prästgårdar, begravningsplatser ropa på reparationer men församlingarna äro för fattiga. Skolhusen stå fallfärdiga utan undervisningsmaterial, ofta utan lyse och bränsle, ofta utan stängsel och grindar — kommunerna äro för fattiga. Fattigvården, ja, det är ingen vård alls utan upprörande vanvård, ett hån mot kristliga kärleksbudet, men — »vi äro för fattiga». Gäller det att med gemensamma krafter göra något för jordbrukets fromma — nej, vi har inga pengar. Fattigdom, fattigdom vart vi än vänder oss! Så invaggar vi oss i den bekväma uppfattningen om vår fattigdom, att vi till slut även själva tror denna mer eller mindre uppsåtliga lögn. Men så kommer underverket. Kommun, som är så fattig, har råd offra bortåt millionen på sprit och brännvin. De, som mest skrika över fattigdom, synas ej alls vara rådvilla, då det gäller att skaffa den kropp- och själ-

fördärvande spriten. Män, som man trott, hava svårt nog att anskaffa det nödvändigaste lösa gladeligen ut sina motböcker — schecker. Unga lejon, som knappast hunnit bli torra bakom örönen, återvända från stan med fickorna överlastade av flaskor. Det vållar heller ingen förlägenhet blossa upp den ena dyra cigarettasken efter den andra. Råd har man även att bekosta på sig tänder och mage fördärvande sötsaker. Mången s. k. »rik» riktigt baxnar inför sådant slöseri. Vart tog fattigdomen vägen? Nej, landsmän, låt oss vara uppriktiga: nog kunde vi offra mera på gemensamma företag, bara vi ville och *förstodo* vårt framtida väl. Men nu äro vi fattiga på att förstå vårt bästa och ännu fattigare på god och ärlig vilja att gå den väg, som vi vet vara god. Det är så bekvämt slippa ifrån allt med orden: varifrån skall det tas? En enda man har kunnat gå i land med mycket större företag än vad en hel socken inte vågat sig på. Ty en ärlig vilja övervinner nästan alla svårigheter. »Att vilja är att kunna», säger med rätta ett gammalt visdomsord. Låt oss se sanningen i ansiktet!

Folkvän.

Aldrig har man så bråttom, att man icke i ord och gärning hinner visa sina medmänniskor en liten vänlighet. Låt icke falsk försynthet stå i vägen.

Nöden i Gammal-Svenskby.

För någon tid sedan erhöll redaktionen ett brev från Gammal-Svenskby. Brevet är daterat av den 9 januari 1922 och lyder så:

»Hinner denna gång sända blott några rader med ett hjärtevarmt tack för Edra kärkomsna brev och »Kustbon».

Har varit borta i två månader Nöden blev så stor och jag var tvungen att resa till Moskva för att påskynda hjälpsändningen till G.-Svenskby. En hel massa brev vänta nu på att bli besvarade. På själva juldagen den 25 dec. kom jag tillbaka. Svenska Röda Korset skänkte oss 3 vagnar livsmedel: 2 med sill och 1 med litet mjöl, gryn, ärter, socker och litet kläder. Skada blott att det var så litet mjöl ca 300 pud. Nöden var redan kolossalt stor, många höllo på att förtvivla. Tärda av hungerns kval hade flera velat begå självmord; denna sorgliga företeelse är mycket vanlig bland de hungrande ryssarna härnere. Nu äro alla så lyckliga och glada. Nöden är förstås, på långt när icke avhjälpt, men för några veckor är den emellertid utestängd.

Ingeniör herr A. Cedergren (Samara exp.) följde med transporten och utdelade produkterna. Vi kommo lyckligt och utan missöden fram. Många gräto av glädje. Vi vänta nu med spänning och brinnande

längtan efter expeditionen till G.-Sv. för att få brödsäd och utsäde. Mätte Gud undanrödja alla hinder och jämna vägen så att den i tid och lyckligt kommer fram. Hjälpen gjorde ett mäktigt intryck på allas sinnen. Våra hatare och svenskhetens motståndare känna sig alldeles krossade. Julen, nyåret och trettondagen firades samtidigt med Sverge, och komma hädanefter alla högtider att firas enligt den gregorianska kalendern d. v. s. med det kära moderlandet.

Herr Cedergren fick mottaga besök av ett stort antal delegerade både från tyska och ryska byar, som inlämnade skrivelser med anhållan om hjälp. Dagligen komma ännu ombud i samma syfte från när och fjärran. Den 2 jan. avreste Herr Cedergren till Samara.

Drivna av hungerns kval förtära somliga kött av döda djur, somliga äro redan vansinniga. Man får ingen ro för tiggare och gråtande hungrande barn och vuxna personer. Vad skall det bli av det stackars Ukraina? Hur skall det gå? Vem tänker på att hjälpa alla hungrande och vem förmår att stilla hungerns kval, ty de hungrandes antal är allt för stort. Efter några månader blir läget härnere i södern av Ukraina det samma som vid Wolga, ja kanske mycket sämre, ty redan nu kostar mjölet 1 1/2 millioner per pud, ett pud potatis 1/2 mill. och dyrare blir det med var dag som kommer och går. Spekulanterna fira sin seger.

Hälsa nu alla så hjärtinnerligt! Vi äro Eder mycken tack skyldiga för Kustbon, som läses med stort intresse, ty med varm sympati och förståelse följa vi Edra öden, ty Eder glädje är även vår glädje, ännu vilja vi hoppas att även bättre tider skola randas för oss. När vi nu fira våra högtider med svenska kyrkan i Sverge, så vore 100 ex. almanackor högst önskvärda. Skulle inte Herr Blees och andra våra vänner i

Estland vilja vara så snälla och sända oss sådana gratis, ty härifrån mottager posten ännu inga pengar till Estland. Kan denna min önskan beviljas vore jag mycket tacksam och glad, ty vi äro alldeles flera år redan utan almanackor och veta inte ens när påsken efter nya stilen i år inträffar. Blir det svårt att skicka ett så stort antal, vore jag tacksam, även om vi kunde få ett mindre antal men så snart som möjligt.

Hoppas att snart kunna skriva igen.

De hjärtligaste hälsningar till alla.

Eder tacksamt tillgivne

Kr. Ho a.s.»

Småskolan i Spithamn.

Här har man under vinterns lopp uppfört ett nytt skolhus för byns småskola. Då kommunen icke velat hjälpa till har huset byggts med byns egna medel. Det har icke kostat så liten möda, tålmod, uppoffring och kärlek för att få det så länge planerade och efterlängttade egna skolhuset färdigt och ett sådant företag måste hälsas endast med glädje av alla bildningsvänner, varför Joel Nymans förslag i nr. 5—6 att sammanslå alla skolor i Rikull »bokvelde» icke kan tillfredsställa oss. Avståndet är för långt för små barn och internat saknas. Dessutom borde ett större antal förberedande skolor hällre gagna än skada den goda saken. De högre frivilliga klasserna kunde däremot gott sammanslås till en enda skola för ett större område, och det där skulle icke alls åsamka staten större utgifter, då förresten barnantalet i Roslep är så stort, att flera lärarekrafter på grund därav där behövede anställas.

Intresserad.

Reval.

Den 18 mars höll S. O. V. ett allmänt möte å gamla svenska skolan Riddaregatan 3. Ordf. H. Pöhl redogjorde för förenings verksamhet 1921 och N. Blees för kassans ställning. Prosten N. Lindestam höll ett

Hälsning

till alla „Svear i Österled”.

Svea-Ordens medlemmar i Stockholm hade nyligen samkväm, och efter det föredrag major Gösta Drake därvid höll om »Svear i Österled» beslöt orden enhälligt att sända sina fränder i Estland följande uppriktigt menade hälsning:

»Svea-bröderna», samlade i fosterländskt lag, hava åhört ett synnerligen intressant föredrag av major Gösta Drake över Estland och Estlands svenskarna och därunder sett många vackra och intressanta ljusbilder från Edert land och de svensktalande orterna därstädes, sända Eder alla svenska fränder sina hjärtevarmaste hälsningar och tillönskningar om all framtida lycka och välsignelse.

Stockholm i mars 1922.

Enligt uppdrag

C. Gösta Drake, Allan Eklund,
major. direktör.

intressant föredrag om Runö. Under teserveringen undertecknades en lista man och man emellan av personer, vilka förbundo sig att varje månad betala en frivillig avgift till S. O. V:s kassa för utlösande av ett piano för föreningen. Den summa, som på detta sätt garanterades föreningen, utgör 23,000 mark. Det är vackert det och många komma nog att följa exemplet!

N. B.

Ormsö.

Torsdagen den 16 mars berövade sig en äldre ogift kvinna här livet genom att skära sig i strupen. Den olyckliga hade några dagar tidigare försökt dränka sig. Den på så sorgligt sätt bortgångna har under senare tid haft svärmodiga grubblerier och torde orsaken till dådet vara att söka i sinnessjukdom.

Sedan närmare 30 år tillbaka har öns begravningsplats ej behövt mottaga någon självpilning.

Joel N—n.

Insända brev.

»Ett förslag».

Herr Redaktör!

Med anledning av att en insändare med signatur »Rebellus» under ovannämnda rubrik i nr 5—6 av »Kustbon» går illa åt våra svenska namn, ber jag få säga några ord.

Rebellus säger, att vi borde omdöpa våra svenska orsnamn, dels för att låta vår estniska överbet förstå vår fosterlands-kärlek, dels att märka våra »rätt så generade» orsnamn och dels för att giva dem en utländsk fångslande glans.

Rebellus tror då, att man inte kan vara patriot utan att byta bort sina gamla fäderne-ärvda svenska namn. Nej, tack!

Alla förslag om reformering av svenska namn vore här överflödiga.

Allt svenskt måste bevaras. Ester och tyskar kunna själva använda sina pikanta namn så mycket de vilja, men vi svenskar borde stå fasta på våra gamla, om än för Rebellus generade, svenska namn, och kunna likväl vara passionerade anhängare till patriotismen.

Rebellus kan gärna giva sitt namn »en anstrykning av utländsk pikant glans».

»Det är ju efter våra ord och yttre former vi dömas, ej efter våra dolda hjärtans uppsåt och begär.»

L. L.

Ett annat brev.

Med anledning av min i Kustbon n:o 5—6 publicerade artikel »Ett förslag» pressas jag av såväl redaktör som patriotiska läsare mot väggen och vill man avtvinga mig någon sorts förklaring. Den vare då följande: Den svenska stammen är till sjuklighet svag för det främmande och utländska »fina», här i Estland speciellt för kram av tyskt och estniskt ursprung. Då inga förnufts-skäl kan få folk att ta reson, då det rent svenska förvränges och föraktas, då rågas långmodets mått. Enda förnuftiga utvägen är då att låta träklingan vira kring örnen på ynkedomen. Harmen måste fram och ut. Annars spricker man. Och sedan må världen hava sin gång.

Rebellus.

Riksföreningen beviljar anslag för utlandssvenska skolor och kulturföretag.

Överstyrelsen för Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet har vid sammanträde den 22 d:s utdelat följande anslag till svenska skolor och andra svenska kulturföretag utanför Sverige:

Argentina: Böcker åt svenska kolonien i Yerbal Viejo 250 kronor.

Australien: Svenska skolan i Melbourne 500 kr.

Brasilien: Till svensk skolverksamhet 500 kr.

Canada: Svenska Nationalbiblioteket 500 kr.

England: Svenska föreläsningföreningen i Liverpool 500 kr.

Estland: Svenska folkhögskolan på Birkas, Nuckö, 300,000 Emk; Tidningen Kustbon Emk 50,000; Svenska skolan på Odensholm 200 kr.; Svenska skolan i Wichterpal 300 kr.; Svenskt gymnasium i Hapsal 1,000 kr.; Svenskt lektorat vid Dorpats universitet 1,000 kr.

Finland: Högre svenska folkskolorna i Lillkyrö Merikart 1,000 fmk, i Östermyra 1,000 mk, i Kronoborg, Sorjo 1,000 mk, i Hyvinge 1,000 mk, i Tusby Björkbacka 1,000 mk, i Kasaböle 5,000 mk, i Lappfjärd, Mörtmark 1,000 mk; Lägre svenska folkskolorna i Esse Kittfors 1,000 mk, i Nagu, Lökhholm 600 mk, i Karislojo, Lönnhammar 600 mk, i Finby, Kåta 600 mk, i Korsholm (Mustasaari) 600 mk, på Lumparland (Åland) 600 mk, i Munsala, Pensala 400 mk, i Strömfors, Virböle 400 mark; Stipendium åt finlandsvensk student för studier vid Göteborgs Högskola höstterm. 1922 1,000 kronor.

Tyskland: Svenska skolan i Hamburg 10,000 Rmk, Svenska skolan i Berlin 7,000, Svenska skolan i Lybeck 7,000, Svenska skolan i Kiel 7,000, Torastiftelsen i Kiel 5,000, Bidrag till Svenska lektoratet i Rostock år 1922 10,000, Bidrag till Svenska lektoratet i Hamburg år 1922 18,000 Rmk.

Ungern: Svenska lektoratet vid Budapests universitet 1922—1923 80,000 ung. kronor.

Österrike: Till böcker

vid svensk barnundervisning i Wien 500 kr., Bidrag till svenska lektoratet vid Wiens universitet för år 1922 1,500 kr.

Ryskt monarkistattentat i Berlin mot kadettledaren P. Miljukov.

Mot förra ryska utrikesministern och ledaren för det s. k. kadettpartiet Paul Miljukov avlossades d. 28 mars i Berlin vid ett stort möte av ryssar flere skott. Miljukov kastade sig till golvet och blev oskadad, däremot dödades en av tidningen Ruljs redaktörer V. Nabakov, som sökte skydda Miljukov. — Flere andra personer sårades.

Attentatet hade förberetts redan den 10 mars vid de ryska monarkisternas kongress i Berlin.

Attentatorn är en f. d. rysk löjtnant Sjapelski-Bork, som vid förhöret förklarade det vara sitt livs mål att döda Miljukov för att hämnas mordet på zaren. Bland högermonarkisterna råder uppfattningen att Miljukov på sin tid kunnat av ryska interimregeringen utverka resettillstånd för zaren jämte hans familj till utlandet, men att han av vissa politiska orsaker uraktlät detta och sålunda bär ansvaret för det öde som senare drabbade zarfamiljen.

Polisen har upplöst monarkistkongressen och företagit många häktningar.

Berlintidningarna fordra alla misstänkta högermonarkisters utvisning ur Tyskland.

Våldsdåden på Irland.

Natten mot den 29 mars in-trängde i Dublin ett antal väpnade män på redaktionslokalen för en av Irlands största tidningar, tvingande personalen att hålla sig överksam, förstörde maskinerna, övergöto golv och trappor med petroleum och antände slutligen byggnaden, sedan personalen likväl tillåtits avlägsna sig. — Eldsvådan släcktes mycket snabbt av brandkåren.

Warschau-konferensens beslut.

Uppseendeväckande detaljer.

Om Warschau-konferensens resultat har Lettlands stats- och utrikesminister Meierowicz lämnat en Riga-tidning en del uppgifter. Beslutet skulle sålunda bl. a. innefatta

1) att alla i konferensen deltagande stater — Polen, Lettland, Estland och Finland — erkänna de traktater, som ingåtts mellan dem och ryska rådsregeringen;

2) att dessa makter ej ha rätt att avsluta överenskommelser, som rikta sig mot någon annan av dem;

3) att tvister och meningssolikheter, som kunna uppstå mellan de fördragsslutande makterna böra lösas på fredlig väg och om detta ej lyckas, böra de hänskjutas till en förlikningsdomstol;

4) att om några av de fördragsslutande staterna råka i krig, så böra de andra iakttaga välvillig neutralitet.

Överenskommelsens giltighetstid är 5 år med 6 månaders uppsägningstid.

Beträffande Litauen har Finland jämte Estland och Lettland förbundit sig att godkänna Polens förbindelser gentemot Litauen.

Och sist och slutligen har Warschau-konferensen erkänt att Versailles-fredens bestämmelser mot Tyskland icke kräva någon revision.

Huru det skulle bli i Ryssland om Lenin dör.

En fransman spår hejdlös röd militärdiktatur.

Paris, 30 mars. (F. N. B.) Eder korrespondent har haft ett samtal med en fransman, som återkommit från Moskva och är väl initierad om förhållandena i sovjetkretsar. Han förklarade: Jag känner icke till huru allvarsam Lenins sjukdom i verkligheten är, men om Lenin skulle dö, skulle detta medföra en betydande förändring i den ryska politiska situationen. De övriga bolsjevikledarna äro grund-

ligt oense. Endast Lenins personliga auktoritet kan sammanhålla det hela. Trotskij åtnjuter för litet anseende för att kunna utöva diktatur. Dessutom skulle den verkliga makten övergå i den röda arméns händer, d. v. s. i de officerares, som kommendera denna. I så fall skulle på ett ödesdigert sätt t. o. m. den panslavistiska militärdiktaturen övertrumpas och den röda arméns diktatur bleve en fara för freden i östra Europa och för de baltiska områdena.

Exkejsar Karl av Habsburg död.

Till följd av lunginflammation avled den 1 april på sin förvisningsort å ön Madeira Österrikes förre kejsare Karl. — Kejsar Karl besteg Österrike-Ungerns tron år 1916, men måste avsäga sig tronen den 11 november 1918 efter den gamla monarkins fall. Efter tronavsägelsen vistades han med sin familj i Schweiz. I vintras gjorde han därifrån ett försök att återbestiga Ungerns tron. Försöket misslyckades och med sin gemål landsförvisades han till ön Madeira, där han nu slutat sina dagar i en ålder av 34 år.

Sinnfeinare stjäla en båtlast vapen.

Från Dublin, Irland, meddelas att de Valeras anhängare från en regeringen tillhörig båt i Queenstown bortrövat 20,000 gevär samt två millioner patroner.

Lånefond för fiskare i Finland.

Fiskeristyrelsen i Finland har till lantbruksministeriet ingått med hemställan om, att i budgeten för nästa år måtte upptagas ett anslag om 2 1/2 miljoner finländska mark till en lånefond för befordrande av fiskerinäringen.

Genua-konferensen.

Sovjetregeringens oro för sina delegerades säkerhet.

Sovjetregeringen har framställt krav om att dess delegerade skola inkvarteras i själva Genua, där man väntar kunna erhålla de största garantierna för delegationens personliga säkerhet. Italienska regeringen ämnar även i hotell Rapello, som ställt till bolsjevikernas disposition, låta installera 200 man militär. Också andra drastiska åtgärder komma att vidtagas för att förhindra attentat mot bolsjevikerna.

Försvunnen Spetsbergs-expedition.

Var ute för att undsätta 2 fångstmän.

Från Kings bay meddelas till Kristiania, att en undersökningsexpedition på väg till Cross bay för spaningar efter 2 bortkomna fångstmän som totalt försvunnit. Det är emellertid mycket troligt, att de försvunna ännu befinna sig i livet.

Stortinget bemyndigade på tisdagen regeringen att utsända en expedition från Tromsø för att leta efter dem.

De polska järnvägarna och den internationella handeln på Ryssland.

Enligt meddelanden från Warschau underhandla f. n. skandinaviska, holländska, belgiska och engelska industriidkare med polska regeringen om möjligheten att för den internationella handeln på Ryssland och Ukraina använda de polska järnvägarna. Man ägnar på polskt håll det största intresse åt de förslag, som i ovannämnt syfte framställt, och är villig att försöka få till stånd en överenskommelse om transittrafikens ordnande med rådsregeringen i Moskva och Char'kov.